

Specific trends in training experts in the field of education are observed in Slovenia, where candidates for admission to the roster of experts should be involved in the system of compulsory education. The special trends also include the following: periodic trainings and conferences are forms of additional training; Learning involves mastering candidates for experts: the overall quality (acquiring broad knowledge system in education); special qualities (equivalent knowledge in specific subject areas, a high level of English and a basic level of knowledge of another language, the ability to conduct interviews, the ability to communicate and work in a group, the ability to prepare and effective implementation of projects and management, impartiality and independence).

Key words: Eastern Europe countries; expert in the field of education; quality of education.

Стаття надійшла до редакції 27.09.2016

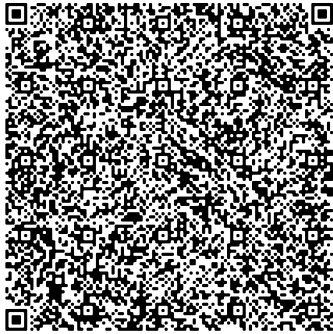
Прийнято до друку 27.10.2016

УДК 37.09:37.014.5

Всеволод Линьов

ORCID iD 0000-0001-6312-7111

аспірант Київського університету імені Бориса Грінченка,
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, 04053 м. Київ, Україна
v.lynyov@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА ЗАСАДАХ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ: ДОСВІД РОБОТИ МІЖНАРОДНИХ ШКІЛ ЯКОСТІ (QSI)

У статті визначено основні напрямки роботи Міжнародних Шкіл Якості (QSI) та організація навчального процесу на засадах особистісно орієнтованого навчання. Розглянуто та проаналізовано філософські засади та місію діяльності Київської міжнародної школи (KIS), представлено систему оцінювання школи, що розроблена для підтримки освітньої філософії школи та моделі «орієнтації на успіх» на основі таксономії Б. Блума. Описано структуру навчального року, умови формування компетентностей учнів, що спрямовані на розвиток успішної особистості та забезпечення реалізації моделі «орієнтації на успіх».

Ключові слова: компетентність; компетентнісний підхід; Київська міжнародна школа (KIS); Міжнародна Школа Якості (QSI); модель «орієнтації на успіх»; особистісно орієнтоване навчання; основні напрями роботи; таксономія Б. Блума.

Вступ. Ключовим завданням освіти у XXI столітті є розвиток мислення, орієнтованого на майбутнє. Сучасний ринок праці вимагає від випускника не лише глибоких теоретичних знань, а і здатності самостійно застосовувати їх у нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року зазначено, що «інтеграція України у світовий освітній простір вимагає постійного вдосконалення національної системи освіти, пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг, апробації та впровадження інноваційних педагогічних систем, оновлення змісту, форм і методів організації навчально-виховного процесу на засадах особистісної орієнтації, компетентнісного підходу (Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, 2013). В контексті реалізації компетентнісного підходу та організації навчального процесу на засадах особистісної орієнтації цікавим є досвід

організації Міжнародних Шкіл Якості (Quality Schools International – далі QSI), представником якої в Україні є Київська Міжнародна Школа (Kyiv International School – далі KIS): місія, візія, основні напрями роботи школи та організація навчально-виховного процесу.

Проблемами впровадження компетентнісного підходу в освіту та осмислення організації освітнього процесу на засадах особистісно орієнтованого навчання займалися зарубіжні та українські науковці і практики: Б. Блум, А. Хуторський, Н. Бібік, В. Бобрицька, І. Єрмаков, С. Калашнікова, В. Кремень, Н. Кузьміна, В. Луговий, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Парашенко, О. Пометун, О. Савченко, С. Сисоєва, Ю. Рашкеич, Ж. Таланова, С. Трубачова, Л. Хоружа, О. Ярошенко та інші.

Метою статті є ознайомлення з досвідом організації освітнього процесу на засадах особистісно орієнтованого навчання організації Міжнародних Шкіл Якості та визначення основних напрямів

роботи Київської міжнародної школи задля забезпечення формування компетентного та успішного учня.

Модель освіти QSI. QSI – неприбуткова організація, що є засновником 36 міжнародних шкіл з 29 країн в Європі, Центральній Азії, Центральній Америці, на Далекому та Середньому Сході та Кавказі. Місія QSI полягає у тому, щоб підтримувати бажання вчитися в кожній дитині протягом навчання в школі. Школи QSI дотримуються такої моделі освіти, яка вимірює успіх, досягнення і взаємовідносини учнів – загально визнана модель «орієнтації на успіх» («success orientations»). Вважається, що учні міжнародних шкіл можуть досягти успіху, якщо їх заохочувати та створювати умови для досягнення результату (Офіційний сайт Київської міжнародної школи). Ці умови включають в себе:

- розробку чітких навчальних планів та результатів навчання у встановлених термінах;
- надання часу і ресурсів, задля досягнення майстерності (високого рівня успішності) кожним учнем;
- забезпечення учнів різнорівневими за складністю завданнями, щоб кожен учень опанував рівень, відповідно своїх здібностей та попередньо сформованих навичок задля досягнення успіху.

KIS була заснована у 1992 році організацією QSI, основною місією якої є підготовка до подальшого успішного навчання та швидкої адаптації у мінливому соціальному, економічному та політичному середовищі сучасного світу. Гаслом KIS є: «Успіх для всіх» (Офіційний сайт Київської міжнародної школи). Школа була створена з метою забезпечення іноземців, які проживають в Україні (діти з дипломатичних, міжнародних економічних кіл та українських громад), якісною освітою англійською мовою. KIS є багатонаціональним та багатомовним співтовариством. Усе наукове, навчальне та особистісне спілкування повинно відбуватися виключно англійською мовою. За допомогою спільного мовного середовища створюється атмосфера відкритого спілкування, розуміння та підтримки англомовної навчальної програми. Школа акредитована Асоціацією Середніх Штатів, після закінчення KIS випускники отримують диплом (атестат), що визнається в коледжах і університетах усього світу.

Особлива увага приділяється роботі з батьками задля стимулювання формування і розвитку компетентностей учнів, які приводять до успіху і після того, як формальне шкільне навчання завершується. Формування компетентностей спрямованих на розвиток успішної особистості стимулюється заходами школи, підтримується родиною та оцінюється окремо на основі консенсусу вчителів. Основними якостями учня, орієнтованого на успіх, визначені наступні: відповідальність, надійність, групова взаємодія, доброта (ввічливість), естетичне сприй-

няття, незалежна діяльність (ініціативність) та турбота про інших.

Зазначимо, що термін компетентність ми використовуємо за визначенням даним у проекті Закону України «Про освіту» «як динамічної комбінації знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» (Проект закону України «Про освіту», 2015, с. 2).

Система оцінювання, структура та основні напрями роботи KIS. Оцінювання в KIS базується на таксономії Б. Блума, за допомогою якої можливо визначити та структурувати результати навчання у когнітивній (пізнавальній) сфері. Таксономія (від грец. taxis – розташування, стрій, порядок и tomos – закон) – теорія класифікації та систематизації складно організованих областей дійсності, зазвичай мають ієрархічну будову (органічний світ, об'єкти географії, геології, мовознавства, етнографії и т.д.). Отже, **таксономія** означає класифікацію і систематизацію об'єктів, яка побудована на основі їхнього природного взаємозв'язку і використовується для опису категорій, що розташовані послідовно, по наростаючій складності, тобто по ієрархії. Бенджамін Блум (Benjamin Bloom), психолог Університету в Чикаго, запропонував свою таксономію в 1956 році як метод оцінки успішності навчання, що побудовано таким чином: Знання – Розуміння – Застосування – Аналіз – Синтез – Оцінювання (Таксономія педагогічних цілей Б. Блума, 2016).

У 1999 році Лорін Андерсон і його колеги оприлюднили оновлену версію таксономії Блума, яка враховує більш широкий набір факторів, які впливають на викладання і навчання. Уточнена таксономія проводить відмінність між «знанням про те, що», тобто змістом мислення, і «знанням того, як», тобто, процесом використання знань у вирішенні проблем (сформованої компетентності), вона включає: Пам'ятати – Розуміти – Застосувати – Аналізувати – Оцінювати – Створювати (Розроблення освітніх програм (методичні рекомендації), 2014).

Система оцінювання KIS розроблена для підтримки навчальної освітньої філософії школи та моделі орієнтації на успіх (див. Табл.1). Тому очікується, що усі учні досягнуть майстерності на рівні «А» або «В». Школа не зараховує роботи посереднього рівня. У випадках оцінювання досягнень учня на рівні «D» можливі варіанти: повторне вивчення протягом додаткового тижня; відвідування суботньої школи, вивчення модуля під час літніх канікул, або поновлення вивчення цього модулю у наступному році (за умовою бажання учня продовжувати навчання в школі).

Таблиця 1

Оцінювання учнів в «Status Reports»

A	«Надвисокий рівень». Всі основні частини модуля були засвоєні на високому рівні. Учень систематично демонстрував значні досягнення високої якості, навички мислення та практичних вмінь.
B	«Модуль вивчено». Всі основні частини модуля були засвоєні на достатньо високому рівні, в якому учень демонстрував навички мислення та практичні вміння.
P	«В процесі». Учень в даний час працює над модулем. Це нормальний стан.
H	«Вивчення модуля призупинено». За вагомими обставинами вивчення модуля призупинено, учень має можливість повернутися до вивчення цього модуля пізніше.
D	«Недостатній рівень». Учень не засвоїв модуль на високому рівні (майстерності), тому що не доклав достатніх зусиль.
E	«Зарахування вивчення». Учень дотримувався всіх рекомендацій в модулі, досяг рівня майстерності відповідно його можливостям (зазвичай застосовується для початкових класів, крім математики, читання та мови).
W	«Модуль знятий». Учень відмовився від вивчення модуля і більше не буде працювати над ним (зазвичай застосовується для предметів за вибором старшої школи).

* Таблиця складена на основі джерела *QSI Information Packet 2016-2017*, с. 13, переклад автора.

Оцінювання учнів, названо «status reports» (звіти, що включають коментарі вчителів та оцінки за завершені модулі), відбувається п'ять разів на рік у кінці кожного квінтіля (quintile) (див. Табл. 2). Отже, навчальний рік поділяється на три триместри та п'ять квінтілей, що відповідає двом семестрам та чотирьом чвертям в національних школах.

Школа пропонує диференційований навчальний план, який включає набір курсів учнів від трьох до вісімнадцяти років. Усі програми є особистісно орієнтованими: розробленими для задоволення індивідуальних потреб, для формування визначених компетентностей та забезпечення успіху учнів.

Таблиця 2

Структура 2016-2017 навчального року KIS

Термін 1		Термін 2		Термін 3
25.08 – 16.12		09.01 – 24.03		27.03 – 16.06
75 навчальних днів		52 навчальних днів		53 навчальних днів
Квінтіль 1	Квінтіль 2	Квінтіль 3	Квінтіль 4	Квінтіль 5
25.08 – 13.10	14.10 – 13.12	14.12 – 22.02	27.02 – 25.04	26.04 – 16.06
Канікули, вихідні та святкові дні:				
Осінні канікули 24-28.10				
Дні професійного розвитку співробітників 24-25.11				
Зимові канікули 19.12 – 06.01				
Лютнева перерва 23-24.02				
Міжнародний жіночий день 8.03				
Весняні канікули 17-21.04				
Свято працівників 01.05				
Український День перемоги 09.05				

* Таблиця складена на основі джерела *QSI Information Packet 2016-2017*, с. 6), переклад автора.

Організація навчального процесу чітко структурована: 8 навчальних тижнів чергуються з канікулярним відпочинком (канікули співпадають з національними та релігійними святами); розподіл на семитижневі «квінтілі» забезпечує моніторинг досягнень учнів за вивченими модулями.

Навчальний процес в KIS розпочинається о 8:15, повний навчальний день закінчується о 15:35. Перерви між уроками складають 3 хвилини для забезпечення переміщення між класами (початкові класи супроводжуються класними вчителями (homeroom teachers) або асистентами

(paraprofessionals), перерва на обід та відпочинок займає один урок: обідні перерви початкової, середньої та старшої школи розведені у часі (учні постійно перебувають під наглядом чергових вчителів). Безпеці учнів приділяється особлива увага. Територія кампусу KIS є закритою і учні не мають права її залишити без дозволу адміністрації. Батьки повинні забирати учнів особисто, або давати усний дозвіл на те, щоб їх забрала третя особа. Також усі відвідувачі повинні заздалегідь повідомляти шкільний офіс (адміністрацію) про запланований візит.

Важливим напрямом роботи школи є формування фізично здорового та гармонійно розвинутого учня. Розклад занять школи включає уроки фізичного виховання, хореографію та мистецтва (arts, що включає малювання, трудове навчання тощо). Участь у позакласних заходах вважається важливою частиною учнівського освітнього досвіду. Двічі на тиждень для початкової школи проводяться гуртки за вибором учнів. KIS є активним учасником міжнародних змагань Асоціації шкіл Центральної та Східної Європи (CEESA) з атлетики, футболу, плавання, баскетболу, волейболу та інших). Важливою частиною освітньої програми старшої школи є «тиждень без стін» – освітні екскурсії та активний відпочинок: учні мають можливість подорожувати Україною та іншими країнами світу (Офіційний сайт Київської міжнародної школи).

Важливим напрямом роботи міжнародних шкіл є формування ІКТ-компетентності. Керівництво QSI вважає, що у сучасному світі діти повинні стати досвідченими у використанні комп'ютерів і пов'язаних з ними технологій в якості інструментів для виконання великого обсягу завдань. Однією з світових тенденцій розвитку освіти є організація освітнього процесу з використанням ІКТ в інтерактивному форматі (Гусев В. О., Ушеренко С. В., 2016). У школі створено інформаційно-комунікативне середовище KISMET (KIS Mobile Education Technology-Технології мобільної освіти КМШ). Усі учні старшої школи мають обліковий запис Moodle на сайті KISMET, де вони можуть отримати доступ до курсів через Інтернет. На сайті учні отримують актуальну інформацію про свої оцінки, домашню роботу, завдання та контрольні роботи (Офіційний сайт Київської міжнародної школи. Крім того, батьки мають доступ до онлайн-журналу своєї дитини через батьківський портал, таким чином отримуючи найактуальнішу інформацію та спостерігаючи за прогресом дитини в будь-який час. Зворотній зв'язок на KISMET має формувальну, а не підсумкову функцію. Це означає, що коментарі і оцінки визначають, як учень виконує завдання, але не рівень оволодіння навичками (формування компетентностей).

Висновки. У проекті Міністерства освіти і науки України «Нова школа» констатується, що «українська школа не готує до успішної самореалізації в житті» та пропонується 8 ключових компонентів формули нової школи (Проект Міністерство освіти і науки України «Нова школа: простір освітніх можливостей, 2016, с. 4, 9). Чотири з них реалізовано у моделі діяльності KIS «орієнтації на успіх», що базується на філософських основах (формування компетентностей успішної особистості):

- ставлення до навчання (створення атмосфери турботи та позитивного сприйняття досягнень учнів задля мотивації та стимулювання їх праг-

нення до творчості та вдосконалення; забезпечення можливості учнів працювати на відповідному рівні складності; створення затишного та естетичного оточуючого середовища з метою формування відчуття краси і порядку);

- різноманітність навчання (формування компетентностей важливих для досягнення успіху у вивченні основних предметів та подолання труднощів у життєвих ситуаціях, широка та різноманітна програма з фізичного виховання, образотворчого мистецтва та інших предметів);

- соціальна поведінка (мотивування розвитку особистих якостей та формування цінностей учнів, таких як: толерантність, доброта, не егоїстичність, уважне ставлення до інших, відповідальність, лідерство, що забезпечують гармонійні відносини у суспільстві);

- мультикультурна обізнаність (розуміння і прийняття різноманітних культур, представлених у школі, виховання поваги та інтересу до культури різних країн, особливо до країн, в яких навчаються учні);

- Екологічна свідомість (розуміння важливості захисту навколишнього середовища, проблем забруднення, перенаселення, перевитрати природних ресурсів, винищення дикої природи та дбайливе ставлення до особистого здоров'я.

Основними напрямками роботи KIS задля забезпечення формування компетентного та успішного учня є:

- створення моделі «орієнтації на успіх» (формування компетентностей успішної особистості);

- розроблення системи оцінювання задля підтримки навчальної освітньої філософії школи та моделі «орієнтації на успіх» (базованої на таксономії Б. Блума, за допомогою якої можливо визначити та структурувати результати навчання у когнітивній (пізнавальній) сфері);

- диференційований навчальний план, усі програми особистісно орієнтовані: розроблені для задоволення індивідуальних потреб, для формування визначених компетентностей та забезпечення успіху учнів;

- організація чітко структурованого та різноманітного навчального процесу, переведеного у моніторинговий режим;

- формування фізично здорового та гармонійно розвинутого учня;

- забезпечення безпеки учнів;

- створення інформаційно-комунікативного середовища KISMET;

- активна співпраця з батьками.

Отже, на нашу думку, досвід роботи QSI, зокрема KIS, є корисним для пошуків науково-практичних рішень на поставлені завдання реформування національної системи освіти на основі компетентнісного підходу та організації навчального процесу на засадах особистісної орієнтації.

Актуальним у подальшому дослідженні ми вбачаємо визначення «життєвих компетентностей» учня середньої школи та вимог до вчителя середньої школи, які можуть створювати умови забезпечення освітньої моделі «орієнтації на успіх».

Література

1. Гусев В. О. Управління формуванням компетентностей здобувачів вищої освіти шляхом використання хмарних сервісів / В. О. Гусев, С. В. Уперенко // ScienceRise: Pedagogical Education. – 2016. – №8(4). – С. 18-28, DOI: <http://dx.doi.org/10.15587/2016.76151>
2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fpon.org.ua%2Fengine%2Fdownload.php%3Fid%3D563%26viewonline%3D1>
3. Офіційний сайт Київської міжнародної школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.qsi.org/>
4. Проект закону України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/gromadske-obgovorennya-zakonoproektu-%C2%ABpro-osvitu%C2%BB.html>
5. Проект Міністерство освіти і науки України «Нова школа: простір освітніх можливостей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/08/17/mon.pdf>
6. Розроблення освітніх програм (методичні рекомендації) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/biblioteka/rozroblennya_osv_program_2014_tempus-office.pdf
7. Таксономія педагогічних цілей Б. Блума [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Таксономія_Блума
8. QSI Information Packet 2016-2017 (інформаційний буклет).

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕСА НА ОСНОВЕ ЛІЧНОСТНО ОРИЄНТИРОВАНОГО ОБУЧЕННЯ: ОПИТ РАБОТЫ МЕЖДУНАРОДНЫХ ШКОЛ КАЧЕСТВА (QSI)

Линёв Всеволод, аспирант Киевского университета имени Бориса Гринченка,
ул. Бульварно-Кудрявская, 18/2, 04053 г. Киев, Украина, v.lynyov@gmail.com

Определены направления работы Международных Школ Качества (QSI) и организации учебного процесса на основе личностно ориентированном обучении. Рассмотрены и проанализированы философские основы и миссия деятельности Киевской международной школы (KIS). Представлена система оценивания учеников школы, разработанная для поддержки образовательной философии школы и модели «ориентации на успех» на основе таксономии Б. Блума. Описана структура учебного года, условия формирования компетентностей учеников, которые направлены на развитие успешной личности и обеспечение реализации модели «ориентации на успех».

Ключевые слова: Киевская международная школа (KIS); компетентностный подход; компетентность; личностно ориентированное обучение; Международная Школа Качества (QSI); ориентация на успех; основные направления работы KIS; таксономия Блума.

ORGANIZATION OF EDUCATIONAL PROCESS ON THE BASIS OF PERSONALITY ORIENTED EDUCATION: EXPERIENCE OF THE QUALITY SCHOOLS INTERNATIONAL (QSI)

Lynyov Vsevolod, Borys Grinchenko Kyiv University PhD-student, 18/2 Bulvarno-Kudriavska Str, 04053 Kyiv, Ukraine, v.lynyov@gmail.com

The basic directions of the Quality Schools International (QSI) and the organization of educational process based on personality oriented learning are defined in the article. Philosophical principles and mission of the Kyiv International School (KIS) are considered and analyzed. School assessment system based on cognitive domain of Bloom's taxonomy (applying, analyzing, synthesizing, evaluating) is presented. It is designed to support the educational philosophy of the school and the «success orientations» (of trustworthiness, kindness/politeness, responsibility, independent endeavor, concern for others, group interaction, and aesthetic appreciation) model. The structure of the school year, the forming student's competences conditions aimed on developing successful personality and implementing the «success orientations» model are described.

The mission of Quality Schools International (QSI) is to keep the urge to learn alive in every child in schools. Kyiv International School (KIS) follows a logical model of education which measures success by the accomplishments and attitudes of the students, believes that all of them can succeed, encourages them to continue in a pattern of success and is responsible to provide the conditions for success. These conditions include 1) developing clear statements in measurable terms of what the student will do to demonstrate mastery of learning, 2) providing the time and resources

needed for each student to attain mastery, and 3) ensuring that students engage in learning at a level which is challenging and yet a level for which each student has the prerequisite skills necessary for success.

Key words: Bloom's taxonomy; competence; competence approach; Kyiv International School (KIS); KIS basic directions of work; personality oriented learning; Quality Schools International (QSI); «success orientations» model.

Стаття надійшла до редакції 31.08.2016

Прийнято до друку 27.10.2016

УДК 376/6/09

Ореста Карпенко

ORCID iD 0000-0003-1841-882X

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
вул. І. Франка, 24, 82100 м. Дрогобич, Україна
ochepil@gmail.com

ОПІКА І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ПРИТУЛКАХ НІМЕЧЧИНИ

У статті розкрито процес становлення притулків у Німеччині, зміст їхньої діяльності у сфері опіки і виховання дітей. Розкрито виховний потенціал сучасних форм та потреби у розвитку притулків. Автором обґрунтовується ідея розвитку орієнтованого на життєвий простір виховання у притулках, для якого характерним є тенденція свідомого переміщення виховання дітей та молоді у чуже оточення, віддалене від регіону походження. Реформи призвели до збільшення пропозицій для дітей, молоді та їхніх сімей щодо забезпечення відповідних потреб у сфері опіки.

Ключові слова: виховання; діти; інституційні форми; Німеччина; опіка; потреби; притулок.

Вступ. Кожна держава, враховуючи національні традиції, культуру, етнопедагогічні засади опіки і виховання дітей, визначає власні шляхи подолання сирітства. Європейські країни орієнтуються на визнання інституту прийомної сім'ї, де оптимально створені необхідні умови для проживання і виховання дитини. У контексті сучасних проблем організації опіки над дітьми-сиротами в Україні цінним є досвід Німеччини, де притулок займає у сфері опіки належне місце.

Сьогодні чимало публікацій присвячено організації навчально-виховного процесу у різних типах навчальних закладів Німеччини. Підготовку соціальних педагогів у вищих навчальних закладах аналізує О. Пришляк, Л. Ковальчук досліджує гендерне виховання, а Т. Паничок – ставе виховання учнівської молоді. Доробок мало-знаних постатей німецької педагогіки знайшов висвітлення на шпальтах українських часописів та у збірниках наукових праць. За матеріалами досліджень захищено дисертації, які відображають педагогічні ідеї, освітню діяльність та творчий доробок педагогів Німеччини й Австрії. Об'єктами досліджень стали освітня діяльність і педагогічні погляди Августа-Германа Франке (А. Завальнюк) й Ніколауса-Людвіга Цинцендорфа (В. Завальнюк);

педагогічні засади навчального процесу у школах німецькомовних країн за ідеями педагогіки Петера Петерсена (О. Мартинович); педагогічна діяльність і погляди Ернста Меймана (А. Степаненко) й Георга Кершенштайнера (Т. Токарева); розвиток ідей освіти і виховання у науково-педагогічній спадщині Пауля Наторпа (О. Титаренко); дидактична система Й. Ф. Гербарта та її вплив на розвиток вітчизняної освіти (Н. Федчишин). Цікавлять дослідників значущі історико-педагогічні аспекти виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Цій проблемі присвячено публікації Л. Альберт, У. Бюргер, К. Вольфферсдорф, Д. Вортгам, М. Капелер, Г. Кіндлер, В. Клаве, К. Кульманн, Р. Тірш, В. Фрайганг, Й. Цетнер.

Мета статті – розкрити сутність діяльності та завдання притулків у Німеччині у сфері опіки і виховання дітей.

Історія становлення притулку. Притулок як традиційна форма проживання дітей має тривалу історію. Його витоки сягають Середньовіччя. Характерним було виникнення будинків для дітей-сиріт, які опинилися у скрутній ситуації, залишених, підкинутих дітей. Згодом до цієї групи приєдналися будинки для робітників, бідних та виправні будинки, в яких зачиняли і змушували до праці разом із бать-